

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep,
0033 Oslo

Høringsinnspill av «NOU 2022: 6 Nett i tide – om utvikling av strømmettet»

Vi takker for muligheten til å gi innspill til Strømnettutvalgets utredning NOU 2022:6 «Nett i tide – om utviklingen av strømmettet»

New Kaupang er et selskap etablert av Ryfylke IKS og Rogaland fylkeskommune for å legge til rette for etablering av kraft- og arealkrevende industri på Sør-Vestlandet. En del av oppdraget har også vært tett oppfølging av situasjonen rundt utvikling av nett og marked for kraft i regionen.

Gjennom perioden Strømnettutvalget var i arbeid ble utfordringene forsterket. Ytre hendelser som at 2021/22 har vært en nedbørfattig sesong sammen med energikrise og krig i Europa, forsterket utfordringene rundt kraftforsyningen. Vi ser i dag en situasjon som det norske kraftmarkedet aldri har hatt tidligere, og utfordringene er betydelige både på kort og mellomlang sikt.

De norske nettregionene har fram til nå hatt tilnærmet lik kraftpris i et normalår, og det har til en viss grad utviklet overføringskapasitet – først og fremst mellom kraftforsyningsregionene i Sør-Norge; NO1, NO2 og NO5. Situasjonen i september 2022 er at nettsituasjonen og konstruksjonen av nettområdene har fått en rekke uheldige effekter, med ubalanse i form av store prisforskjeller mellom regionene.

Kraftprisene og forskjellene mellom nettregionene er nå en av de virkelig store utfordringene for næringslivet, myndighetene og politikerne.

Strømnettutvalget sitt arbeid var å vurdere tre overordnede temaer. I utredningen ligger det en rekke gode forslag til tiltak, men det mangler prioriteringer og at det i større grad pekes på hva som skal til for å gjennomføre tiltakene.

- Tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjons behandle nye nettanlegg.
Her foreslås det bl.a.;
- Innføring av frister og framdriftsplaner
- Bedre og tidligere involvering og utredninger, og mer parallelle prosesser
- Bedre forarbeid og forbedring av søknader
- Mer bruk av «fast-track» for mindre saker
- Bruk av betingede anleggskonsesjoner
- Økte ressurser til konsesjonsmyndighetene
- Setter et mål om 40 % kortere saksbehandlingstid

- Prinsipper for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet i en tid med stor usikkerhet om forbruksutviklingen.
Her foreslås det bl.a.;
 - Bedre prissignaler for eksisterende nett gjennom innføring av abonnert effekt i regional- og transmisjonsnett¹
 - Bedre prissignaler for nye nettinvesteringer gjennom tidligere forpliktende tilbud om anleggsbidrag
 - At nettselskapene gis kostnadsdekning for tidlig utredning
 - Bedre utnyttelse av dagens nett gjennom vurdering av driftspolicy, tilknytning med vilkår, digital samhandlingsevne, energieffektivisering og bedre utnyttelse av fleksibilitets- ressurser
 - Utarbeidelse av en sektorveileder for samfunnsøkonomisk analyse av nettanlegg
- Mulige forbedringer i systemet med tilknytningsplikt.
Her foreslås det bl.a.;
 - Mer standardisert tilknytningsprosess, bedre informasjon til aktører og kart over ledig kapasitet
 - Tydeliggjøring av kriterier for tildeling av kapasitet basert på objektive og ikke-diskriminerende kriterier
 - Økt tilsyn med nettselskapenes etterlevelse av tilknytningsplikten
 - Innføring av utvidet tilknytningsplikt for utvalgte anleggskonsesjonærer

Situasjonen i det norske kraftmarkedet med ubalanse i etterspørsel og tilbud i nettområdene har eskalert på en måte som gjør at utvalget sine i utgangspunkt gode forslag er kommet litt i bakevja. Disse forslagene bør iverksettes så snart som mulig. De er viktige grep som må bli tatt, utover de mer akutte utfordringene vi i dag har med krafttilgang og prisnivå.

Situasjonen sensommeren 2022

Utvikling av kraftnettet har fram til nå i stor grad vært basert på langsiktig forutsigbarhet. Det at det ofte tar opp mot 10 år og mer fra initiativet til blir tatt til det kan leveres kraft har det vært å leve med både for kraftbransjen og industrien.

Imidlertid har flere faktorer endret den tidligere forutsigbarheten. Det grønne skiftet med økende elektrifisering av samfunnet og med framvekst av nye industrier som er kraftkrevende som: Store datasenter, batterifabrikker og produksjon av hydrogen/ammoniakk. Norge ligger langt framme i å elektrifisere industrivirksomheter som tidligere har brukt olje eller gass til å dekke sitt energibehov. Dette i sammen med at de siste ti årene er etablert flere kraftutvekslingskabler som også har endret flyten i kraftsystemene.

Dette har gitt oss behov for store mengder av elektrisk kraft på «nye steder» i forhold til det eksisterende kraftnettet, samtidig som vi ser at det eksisterende kraftnett ikke har kapasitet til det forventede behov.

Dagens situasjon

- Vi har flaskehalser som hindrer utjevning mellom de 5 nettregiene i landet.
- Prisforskjellene mellom regionene er også store og oppleves som unaturlige og konkurransevridende. Forsyningssikkerhet også er et viktig argument å ta med seg. Et av hovedargumentene for utenlandskablene er forsyningssikkerheten i tørrår. Vi ser nå at nedbørsmengden kan variere dramatisk også mellom ulike landsdeler (og prissoner) i Norge. Overføringskapasitet mellom prissonene vil i like stor grad som, å være fornuftig for å jevne ut priser, skape forutsigbarhet også har fått et fornyet forsyningssikkerhetsargument.
- Det er svært stor konkurransevridning mellom nettområdene for både eksisterende næringsliv og hindrende for nye etableringer. Elementet med tapte arbeidsplasser og muligheter i Sør-Norge må også bli hensyntatt i diskusjonen om manglende nettkapasitet og de store prisforskjellene. Eksempelvis ligger 2 av de 3 planlagte batterifabrikkene i prisområde NO2.

Hva kan gjøres utover Strømnettutvalget sine anbefalinger og med mer umiddelbar effekt?

New Kaupang vil fremme 6 forslag til oppfølging utover det som utvalget har anbefalt:

1. Endre strategien for utnyttelse av nettet til å basere seg på N-0,9 og utvide ordningen med tilkøpling på vilkår. Systemdriften omfatter i prinsippet hele nettet også de regionale nettene. Den operative drift kan i større grad delegeres på til de regionale selskapene. Systemdriften er i dag styrt fra Oslo. De regionale selskapene blir i stor grad passivisert. En regional optimalisering ville gitt mulighet for totalt sett bedre utnyttelse av nettet sammen med innføring av digitale løsninger.
2. Dele Statnett i to deler som skiller forvaltningsdelen fra operatør delen, tilsvarende den løsningen som Sverige har bestemt seg for. Statnett sin rolle er i dag å ha ansvaret for system driften, den operative drift og utbygging av nettet.
Utbygging av nettet henger nøye sammen med den operative drift. Her ligger det allikevel muligheter til å sette ut store deler av utbyggingen til andre. Statnett bør ha ansvaret for hva som bygges ut, men ikke nødvendigvis selve utbyggingen.
3. Sentralnettet bør bygges ut i henhold til en modell som er mer i tråd med annen infrastruktur utbygging i Norge, en modell som likner på den vi har i form av en nasjonal transportplan, det bør bli en overordnet Nasjonal nettplan som utarbeidet av OED i samarbeid med direktorat og aktørbildet. Den bør også være forankret i Stortinget som NTP er.
4. Vi vil også peke på ett tiltak av stor betydning å øke effekten (fra 300 KV til 420kv) inn i det regionale nettet i Sør-Rogaland, ved å forsere oppgraderingen

av linjen mellom Tonstad og Fagrafjell. Et tiltak som vil ha stor betydning for regionen og at ved å bruke samme hoved-trasé skal kunne gjennomføres innenfor de neste 5 årene.

5. At kapasiteten styrkes på konsesjonsbehandling både på land og for havvind. Vi vil støtte forslaget som tidligere er framsatt om at Oljedirektoratet omdøpes til et Sökkeldirektorat, og at oppdraget utvides til å omfatte behandling av konsesjonssøknader ihht til både Petroleumsloven og Havenergilova i samhandling med NVE og Statnett. Det vil også bedre reflektere den utvidede rollen Oljedirektoratet allerede har med CCS, sameksistens og undersjøisk mineralutvinning i sitt oppdrag fra OED.
6. Vi vil også understreke viktigheten av å ha en brei tilnærming til hva som er samfunnsøkonomisk nytte ved å bygge nett, og at lokale og regionale myndigheter blir invitert tidligere inn i denne prosessen.

Stavanger 26. september 2022

Med vennlig hilsen

Ketil Barkved
CEO
New Kaupang

New Kaupang er et offentlig selskap eid av Rogaland fylkeskommunen (75 %) og Ryfylke IKS (25 %) Selskapet bistår fylkeskommunen og 10 samarbeidende kommuner i Rogaland. Formålet er å indentifisere og sammen med utvikler frammodne og markedsføre områder i Rogaland for kraftintensiv industri til det nasjonale og internasjonale markedet.

Våre samarbeidende kommuner er: Rogaland fylkeskommune, Stavanger kommune, Sandnes kommune, Eigersund kommune, Time kommune, Strand kommune, Hjelmeland kommune, Sauda kommune, Suldal kommune, Bjerkreim kommune og Sokndal kommune. Til sammen har disse kommuner definert 14 områder med til sammen mer enn 7.000 mål som er regulert eller under regulering. Det arbeides med tilrettelegging for datasenter, battericellefabrikk, hydrogenproduksjon og landbasert fiskeoppdrett.